

Joris Ivens (1898-1989) gedeelten uit zijn films

Toelichting door André Stufkens, directeur van de Europese Stichting Joris Ivens te Nijmegen★

De eerste naam die bij ons opkwam bij het thema van macht en onmacht was natuurlijk die van Joris Ivens die in het overgrote gedeelte van zijn oeuvre juist met dit thema bezig geweest is.

We hebben de directeur van de Europese Stichting Joris Ivens* benaderd en gevraagd voor ons een selectie te maken uit de meer dan 90 titels lange filmografie van Ivens, tussen 1912, *De wigwam*, en 1988, *Une histoire de vent*. Als inleiding een citaat uit correspondentie met hem:

'Macht en onmacht van een kunstenaar. Persoonlijk vind ik een van de meest intrigerende aspecten van kunst: hoe verhoudt zich een kunstenaar tot de maatschappij, tot zijn of haar tijd? Wat is van het individu, van hem- of haarzelf, wat wordt bepaald door de tijdgeest, door wat in de mode is, door de publieke opinie of een opgelegde opinie door machtigen? Hoe verhoudt hij zich eigenlijk tot de machten, de machtigen en de machtelozen? Blijft de kunstenaar dicht bij zichzelf of past hij zich aan? In hoeverre is een kunstenaar in staat met zijn kunst zijn eigen tijd te overstijgen en voor nieuwe generaties nieuwe betekenis te krijgen of te houden?'

Er zit derhalve een groot spanningsveld tussen de mens en zijn tijd en maatschappelijke context. Ook de positie zelf van de kunstenaar verandert bij voortdurend.

We bekijken dat aan de hand van het oeuvre van Joris Ivens (Nijmegen 1898 - Parijs 1989). Hij wordt beschouwd als een van de pioniers - wereldwijd- van de documentaire filmkunst.'

We hebben waarschijnlijk allemaal werk van Ivens gezien; vandaag zien we een selectie toegespitst op een thema. Er zullen voor ieder oude bekenden en ook nieuwe gezichten voorbijkomen. Op de dag zelf wordt een overzicht uitgereikt van de te vertonen films.

Er zal volop gelegenheid zijn voor vragen en discussie zodat we allemaal onze ideeën over Ivens kunnen laten bevestigen, bijstellen of zelfs verruimen!

★ De Europese Stichting Joris Ivens is in 1990 een jaar na het overlijden van Joris Ivens door zijn vrouw Marcelline Loridan-Ivens opgericht met doel alle materiaal rondom zijn leven en werk te verzamelen. De stichting zetel te Nijmegen, de geboorteplaats van Ivens.

Indonesia calling

Stills uit de documentaire.

The State against Mandela and the Others

regie Gilles Porte, Nicolas Champeaux, Frankrijk 2018

In deze recente documentaire worden we verrast door zowel de inhoud als de vorm. De film blikt terug op het legendarische Rivonia Proces in 1963-1964 in Johannesburg waar Nelson Mandela en acht andere beklaagden terecht stonden. De naam en geschiedenis van Mandela kennen we allemaal, de makers van deze documentaire willen onderstrepen dat Mandela de strijd niet in zijn eentje voerde en ook niet alleen terecht stond, met hem werden acht andere leden van het ANC beschuldigd van sabotageacties met als doel de regering omver te werpen. In deze documentaire kijken twee advocaten en de drie nog levende aangeklaagden terug op het proces (kort na het maken van de film overleden twee van hen). We kijken/luisteren door de ogen en oren van deze vijf stokoude mannen naar het proces, het is ontroerend om te zien hoe zij luisteren naar hun jongere zelf in wat in alle opzichten de belangwekkendste episode van hun leven geweest moet zijn. De film roept de vraag op wie hier terecht stonden: de beklaagden of het apartheidsregime?

Van het proces is geen beeldmateriaal, maar wel 256 uur luisterband. De uitdaging om dit materiaal te transformeren tot beeld werd aangegaan door de in Parijs wonende Nederlandse animator Oerd van Cuijlenborg. Hij laat de rechtszaal tot leven komen in geanimeerde beelden die doen denken aan houtskooltekeningen. Ze passen naadloos bij de inhoud, vullen deze aan en vergroten deze soms.

We gaan kijken naar een documentaire waarin een nieuw licht wordt geworpen op het totaal van dit historische proces door de inbreng van de deelnemers zelf, bovendien uitdagend vormgegeven.

